

РОЗДІЛ V. ГОСПОДАРСЬКЕ ТА ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО

УДК 346.2: 346.543 (477)

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ПРИПИНЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗІ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ

Кампі О.Ю., к.ю.н., доцент

Ужгородський національний університет

У статті досліджуються правові проблеми припинення суб'єктів господарської діяльності зі спільного інвестування, зокрема корпоративних інвестиційних фондів та компаній з управління активами інституційних інвесторів.

Ключові слова: суб'єкти господарської діяльності зі спільного інвестування, інститути спільного інвестування, корпоративні інвестиційні фонди, пайові інвестиційні фонди, компанії з управління активами, припинення суб'єктів господарської діяльності зі спільного інвестування.

Кампи О.Ю. ПРАВОВЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРЕКРАЩЕНИЯ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО СОВМЕСТНОМУ ИНВЕСТИРОВАНИЮ / Ужгородский национальный университет, Украина

В статье исследуются правовые проблемы прекращения субъектов хозяйственной деятельности по совместному инвестированию, в частности корпоративных инвестиционных фондов и компаний по управлению активами институциональных инвесторов.

Ключевые слова: субъекты хозяйственной деятельности по совместному инвестированию, институты совместного инвестирования, корпоративные инвестиционные фонды, паевые инвестиционные фонды, компании по управлению активами, прекращение субъектов хозяйственной деятельности по совместному инвестированию.

Kampi O.Ju. LEGAL PROBLEMS CONCERNING THE CEASING OF AGENTS OF ECONOMICAL ACTIVITY OF GENERAL INVESTING / Uzhhorod national university, Ukraine

The current demand of the modern management in the sphere of economical activity of general investing is the problem solving connected with the ceasing of such an activity.

To the problem of legal regulation of economical activity of general investing are devoted home and foreign scientists' works — lawyers and economists, such as: O.O. Ashurkova, S.O. Birukova, E.V. Bobrova, V.M. Butuzova, O.M. Vinnuk, O.V. Garagonycha, S.M. Grudnytskoi, Ju.M. Zhornokuja, V.V. Kudrjceva, V.V. Lapteva, V.K. Mamytova, M.B. Maschenko, D.A. Leonova, A.A. Peresady, O.P. Podcerkovnogo, V.V. Pojedynok, V.Ju. Polataja, V.V. Reznikovi, V.S. Scherbyny, O.M. Juldasheva and others.

In fact the problems of legal regulations of the ceasing of agents of economical activity of general investing haven't found the clear reflection both on the level of legislative act and on the level of legal doctrines that have led to the present discussions and representations of effective norms of economical legislation, and also its practical training. The analyses of the current legislation and its practical usage focuses on the necessity of more precise legislative regulation in the above mentioned issues.

The aim of this article is to revile the peculiarities of the ceasing of agents of economical activity of general investing.

The main legal forms of the ceasing of agents of economical activity of general investing according to the current economical legislation are the liquidation and reorganization of the agents of the given activity.

Great theoretical and practical value of the investigated problem is the differentiation of the notion of the ceasing of agents of economical activity of general investing from the other adjacent ones. Due to this one of the most questionable matters in the sphere of economical right as well as in practical application of economical legislation is the correlation of the notion "the ceasing of economical activity of general investing" and "the ceasing of agents of economical activity of general investing". The analyses of the legislation and the generalization of the scientific results allows to point out that the notions "the ceasing of economical activity of general investing" and "the ceasing of agents of economical activity of general investing" cannot be identical.

The ceasing of economical activity of general investing can be performed not only due to the liquidation and reorganization of a particular agent, but also in accordance with the following cases: taking the decision by the company of assets management on the refusal from the activity of assets management created by its share investing funds; the liquidation of share investing fund with the help of assets that are managed by the company of the assets management; the cancellation of a license given to the company for the introduction of activity of assets management of institutes of general investing by the National commission of securities and

stock market. The legislation also defines some other occasions of the ceasing of economical activity of general investing.

Since the 1st of January 2014 will have come into force the new law of Ukraine "On the institutions of general investing", due to which the agents of economical activity of general investing will be deprived of the possibility to accumulate the assets of general investing institutions by means of reorganization of corporative or share funds through the union and joining, as a result their opportunities to take part in large projects will be limited. Referring to this, it would be appropriate to move some amendments to the new law of Ukraine "On the institutions of general investing", in accordance with which, the possibilities of the reorganization of ICI in the way of merging and joining should be foreseen.

Key words: agents of economic activity on general investment, institutions of general investment, corporative investment funds, share investment funds, companies on assets' management, ceasing of agents of economical activity of general investing.

Нагальною потребою сучасної практики господарювання у сфері господарської діяльності зі спільного інвестування (далі – ГДСІ) є вирішення питань, пов'язаних з припиненням суб'єктів такої діяльності.

Припинення суб'єктів ГДСІ слід розглядати як закономірне та органічне явище для ринкової економіки, як, власне, і процес їх утворення.

Проблемам правового регулювання ГДСІ присвячені праці вітчизняних і зарубіжних учених – юристів та економістів, а саме: О.О. Ашуркова, С.О. Бірюка, Є.В. Боброва, В.М. Бутузова, О.М. Вінник, О.В. Гарагонича, С.М. Грудницької, Ю.М. Жорнокуя, В.В. Кудрявцева, В.В. Лаптева, В.К. Мамутова, М.В. Машенко, Д.А. Леонова, А.А. Пересади, О.П. Подцерковного, В.В. Поєдинок, В.Ю. Полатая, В.В. Резнікової, В.С. Щербини, О.М. Юлдашева та ін.

Разом з тим, проблеми правового регулювання припинення суб'єктів ГДСІ до цього часу не знайшли чіткого відображення як на рівні нормативно-правових актів, так і на рівні юридичних доктрин, що, відповідно, призвело до наявності дискусій та неоднозначного трактування чинних норм господарського законодавства, а також їх застосування на практиці. Аналіз чинного законодавства та практика його правозастосування доводить необхідність більш чіткого законодавчого регулювання зазначених питань.

Метою даної статті є виявлення особливостей припинення суб'єктів ГДСІ.

Припинення суб'єктів ГДСІ здійснюється на основі значної кількості нормативно-правових актів. До них можна віднести: Цивільний та Господарський кодекси України, Закони України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)», «Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців», «Про акціонерні товариства» та інші нормативно-правові акти, враховуючи підзаконні.

Основними правовими формами припинення суб'єктів ГДСІ чинним господарським законодавством визначено ліквідацію та реорганізацію суб'єктів господарювання. Так, згідно зі ст.59 ГК України, припинення діяльності суб'єкта господарювання здійснюється шляхом його реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або ліквідації – за рішенням власника (власників) чи уповноважених ним органів, за рішенням інших осіб – засновників суб'єкта господарювання чи їх правонаступників, а у випадках, передбачених законами – за рішенням суду. Аналогічна норма міститься і в ст.20 Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» (далі – Закон «Про ІСІ»), згідно з якою корпоративний інвестиційний фонд (далі – КІФ) припиняє свою діяльність шляхом реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або ліквідації з дотриманням вимог антимонопольного законодавства.

Основна відмінність між ліквідацією та реорганізацією як правовими формами припинення господарської діяльності, зокрема і ГДСІ, полягає в тому, що в першому випадку має місце остаточне припинення діяльності суб'єкта ГДСІ, а у другому – припинення його функціонування в конкретній організаційно-правовій формі із заміною на нову. В обох випадках суб'єкт ГДСІ, що припиняється, більше не існуватиме.

Важливе теоретичне та практичне значення при дослідженні проблем припинення суб'єктів ГДСІ має відмежування поняття «припинення суб'єктів господарської діяльності зі спільного інвестування» від суміжних понять. У зв'язку з цим, одним із дискусійних питань у галузі науки господарського права, а також практики застосування господарського законодавства, є питання співвідношення поняття «припинення господарської діяльності зі спільного

інвестування» з поняттям «припинення суб'єктів господарської діяльності зі спільного інвестування». Тільки в ст.20 Закону «Про ІСІ» для позначення одного й того ж процесу одночасно вживаються три різні за значенням терміни: «корпоративний інвестиційний фонд припиняє свою діяльність», «припинення корпоративного інвестиційного фонду здійснюється», «корпоративний інвестиційний фонд ліквідується».

У науковій літературі єдності з приводу розмежування понять «припинення господарської діяльності» і «припинення суб'єктів господарської діяльності» немає.

Так, О.М. Зубатенко вважає, що припинення діяльності суб'єкта господарювання кладе кінець його існуванню і, як наслідок, позбавляє права здійснювати будь-яку діяльність, у тому числі і господарську; припинення юридичної особи слід розглядати як похідне явище від припинення діяльності суб'єкта господарювання, адже перше автоматично викликає друге [1, 7]. Не можемо погодитися з цією тезою, оскільки припинення ГДСІ КІФ, наприклад, у зв'язку із зупиненням обігу акцій КІФ, не викликає автоматично припинення КІФ як суб'єкта господарювання і суб'єкта права.

Ми поділяємо точку зору тих вчених, які звертають увагу на необхідність розмежування понять «припинення діяльності суб'єктів господарювання» та «припинення суб'єктів господарювання» (підприємств, юридичних осіб) [2, 44; 3, 135].

Слушною вважаємо думку П.О. Повара, згідно з якою, слід розрізняти припинення фактичної господарської діяльності (в т.ч. і ГДСІ) – з одного боку, та втрату суб'єктом господарської правосуб'єктності, складовою частиною якої є право на здійснення господарської діяльності (зокрема, ГДСІ) – з іншого [3, 137].

Моментом припинення існування КІФ або компанії з управління активами (далі – КУА) як суб'єктів права є дата внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців запису про проведення державної реєстрації припинення юридичної особи (ч.2 ст.104 ЦК України; ч.2 ст.33, ч.8 ст.36 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців»). При цьому момент втрати суб'єктом виключної господарської правосуб'єктності, необхідної для здійснення ГДСІ, може не збігатися у часі з моментом припинення його існування як суб'єкта права. Так, згідно з п.8 розділу I Положення про порядок припинення корпоративного інвестиційного фонду та розрахунків з його акціонерами при ліквідації, затвердженого рішенням ДКЦПФР від 20.08.2010 р., КІФ вважається таким, що ліквідований як інститут спільного інвестування з дати його вилучення з ЄДРІСІ [4]. Тобто, моментом втрати КІФ статусу суб'єкта ГДСІ є дата вилучення його з Єдиного державного реєстру інститутів спільного інвестування (далі – ЄДРІСІ), а не дата внесення запису до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців про припинення юридичної особи.

Аналіз законодавства та узагальнення результатів наукових досліджень дозволяє зазначити, що поняття «припинення суб'єкта господарської діяльності зі спільного інвестування» та «припинення господарської діяльності зі спільного інвестування» не є тотожними.

Припинення ГДСІ може відбуватися не тільки у зв'язку з ліквідацією чи реорганізацією відповідного суб'єкта, що здійснює таку діяльність. Так, ГДСІ може припинятися також у таких випадках [5]:

- прийняття КІФ рішення про відмову від ГДСІ і внесення відповідних змін до статуту фонду, що матиме наслідком виключення КІФ із ЄДРІСІ і втрату статусу суб'єкта ГДСІ, але не статусу суб'єкта господарювання;
- припинення ГДСІ КУА, яка управляє активами пайового інвестиційного фонду (далі – ПІФ), якщо протягом року вартість чистих активів ПІФ в розрахунку на один інвестиційний сертифікат зменшилася більше ніж на 30 відсотків. У такому випадку припиняється тільки ГДСІ КУА, яка провадиться в інтересах і за рахунок учасників ПІФ, вартість активів якого зменшилася, та, згідно зі ст.27 Закону «Про ІСІ», здійснюється заміна КУА на іншу компанію, яка продовжить управляти активами ПІФ і здійснюватиме ГДСІ;

- припинення ГДСІ КУА, яка управляє активами ПФ, якщо протягом року вартість чистих активів ПФ у розрахунку на один інвестиційний сертифікат зменшилася від його номінальної вартості більше ніж на 20 відсотків. Як і в попередньому випадку, відбувається припинення ГДСІ КУА, яка провадиться в інтересах і за рахунок учасників ПФ, з одночасною заміною КУА на іншу;
- анулювання Національною комісією з цінних паперів і фондового ринку (далі – НКЦПФР) виданої КУА ліцензії на провадження діяльності з управління активами ІСІ. Підставами для анулювання ліцензії (копії ліцензії) на провадження діяльності з управління активами ІСІ, згідно з п. 2 розділу Х Ліцензійних умов провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) – діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльності з управління активами), можуть бути: заява КУА про анулювання ліцензії; рішення про скасування державної реєстрації КУА як суб'єкта підприємницької діяльності (юридичної особи); акт про повторне порушення КУА цих Ліцензійних умов; акт про виявлення недостовірних відомостей у документах, поданих КУА для одержання ліцензії (копії ліцензії); акт про встановлення факту передачі ліцензії (копії ліцензії) іншій юридичній особі (крім випадків приєднання чи злиття з іншим ліцензіатом); акт про відмову ліцензіата в проведенні перевірки органом ліцензування; акт про відсутність КУА за місцезнаходженням; непроведення КУА діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльності з управління активами) протягом двох років; подання органів Антимонопольного комітету України про порушення КУА вимог законодавства про захист економічної конкуренції; неодноразового або грубого порушення законодавства з питань діяльності з управління активами інститутів спільного інвестування, що заподіяло шкоду інвесторам, якщо ця шкода доведена судом; невідновлення протягом строку, встановленого цими Ліцензійними умовами, статусу члена саморегульованої організації та/або об'єднання професійних учасників ринку цінних паперів; провадження компанією з управління активами іншої професійної діяльності, ніж діяльність з управління активами інституційних інвесторів (діяльність з управління активами), крім випадків, передбачених пунктом 15 розділу І цих Ліцензійних умов [6];
- прийняття КУА рішення про відмову від діяльності з управління активами створеного нею ПФ. Припинення ГДСІ КУА, яка провадилась в інтересах і за рахунок учасників такого ПФ, супроводжується заміною КУА;
- ліквідації ПФ, активами якого управляє КУА.

ГДСІ КУА припиняється з моменту прийняття рішення про ліквідацію ПФ. ПФ ліквідується за рішенням уповноваженого органу КУА у разі закінчення строку, на який він був створений. Рішення про ліквідацію такого фонду повинно бути прийнято протягом одного місяця з дня закінчення строку діяльності фонду. Ліквідація строкового ПФ до закінчення строку, встановленого регламентом ПФ, є можливою за умови згоди всіх учасників такого ПФ [5].

ПФ ліквідується також і за рішенням НКЦПФР у разі: винесення НКЦПФР рішення про неможливість заміни КУА; анулювання ліцензії, виданої зберігачу ПФ на провадження депозитарної діяльності, та не укладення КУА протягом 30 робочих днів договору з іншим зберігачем; закінчення строку, на який був створений закритий ПФ. Закритий ПФ ліквідується за рішенням НКЦПФР у разі закінчення строку, на який він був створений, якщо уповноваженим органом КУА не прийняте рішення про ліквідацію такого фонду протягом одного місяця з дня закінчення строку діяльності фонду [5]. Процедура ліквідації ПФ визначається нормами Закону «Про ІСІ», Положення про порядок припинення пайового інвестиційного фонду та розрахунків з його учасниками при ліквідації, затвердженого рішенням ДКЦПФР від 5 жовтня 2010 р. № 1516 та інших нормативно-правових актів. ПФ вважається ліквідованим як ІСІ після його вилучення з ЄДРІСІ.

Особливістю припинення ГДСІ з вищеназаних підстав є те, що фактичне припинення такої діяльності не призводить до припинення існування КІФ та КУА як суб'єктів права.

Характер здійснюваної ГДСІ та спеціальний статус суб'єктів, які здійснюють таку діяльність, зумовив встановлення законодавцем певних особливостей порядку припинення таких суб'єктів, зокрема КІФ.

Припинення КІФ здійснюється відповідно до законодавства з питань діяльності акціонерних товариств з урахуванням особливостей, встановлених Законом про ІСІ. Зокрема, ст.20 Закону «Про ІСІ» встановлюються спеціальні підстави для прийняття рішення про припинення КІФ як суб'єкта господарювання шляхом ліквідації.

По-перше, КІФ ліквідується, якщо внаслідок викупу акцій КІФ вартість його активів стала меншою, ніж початковий розмір статутного капіталу (фонду) [5]. Тобто, якщо при викупі акцій КІФ вартість активів фонду стає меншою за розмір статутного капіталу, сплаченого в повному обсязі засновниками до реєстрації КІФ в ЄДРІСІ, загальні збори акціонерів КІФ повинні прийняти рішення про ліквідацію. При цьому, згідно з пп. «г» п.1.1 розділу II Положення про порядок припинення корпоративного інвестиційного фонду та розрахунків з його акціонерами при ліквідації, затвердженого рішенням ДКЦПФР від 20.08.2010 р., рішення про скликання позачергових загальних зборів акціонерів КІФ має бути прийняте не пізніше 15 робочих днів з дати зменшення вартості його активів нижче початкового розміру статутного капіталу Фонду [4]. Разом з тим, якщо до прийняття рішення про ліквідацію, внаслідок продажу акцій КІФ або за результатами ГДСІ, вартість активів КІФ стане більшою, ніж початковий розмір статутного капіталу фонду, КІФ може продовжувати ГДСІ.

По-друге, КІФ закритого типу, який згідно із ч.12 ст.4 Закону «Про ІСІ», може бути лише строковим, припиняється як суб'єкт права шляхом ліквідації, якщо закінчився строк діяльності фонду. Якщо протягом одного місяця з дня закінчення строку діяльності такого КІФ, на який він був створений, загальними зборами акціонерів не буде прийнято рішення про ліквідацію фонду, закритий КІФ ліквідується за рішенням НКЦПФР. Разом з тим, законодавством передбачена можливість уникнення ліквідації КІФ у зв'язку з закінченням строку діяльності шляхом подовження терміну діяльності. Так, згідно з ч.7 ст.4 Закону «Про ІСІ», подовження строку діяльності строкового ІСІ здійснюється за рішенням загальних зборів акціонерів корпоративного ІСІ або наглядової ради пайового ІСІ, а в разі її відсутності – уповноваженого органу КУА такого ІСІ. У разі прийняття зазначеного рішення, корпоративний ІСІ зобов'язаний викупити акції цього ІСІ в акціонерів, які голосували проти прийняття такого рішення чи не брали участі в голосуванні щодо нього та вимагають викупити належні їм акції, а компанія з управління активами пайового ІСІ зобов'язана здійснити викупування інвестиційних сертифікатів цього ІСІ в учасників, які не згодні із зазначеним рішенням та вимагають викупити належні їм інвестиційні сертифікати. Такі акціонери корпоративного ІСІ та учасники пайового ІСІ мають право вимагати викупити у них цінні папери ІСІ у кількості, що не перевищує кількість цінних паперів, власниками яких вони були на день прийняття рішення про подовження строку діяльності ІСІ. Строк, на який подовжується діяльність строкового ІСІ, згідно з прийнятим рішенням, не може перевищувати строк діяльності такого ІСІ, встановлений у його регламенті на день реєстрації цього ІСІ. Кількість рішень про подовження строку діяльності строкового ІСІ не обмежується [5].

Встановлення законодавцем в якості підстави ліквідації строкового КІФ закінчення строку, на який він був створений, не виключає можливості ліквідації КІФ і до закінчення зазначеного строку. Так, згідно із ч.4 ст.20 Закону «Про ІСІ», строковий КІФ може бути ліквідований і до закінчення строку, встановленого регламентом. Ліквідація КІФ у такому випадку можлива лише за умови згоди усіх акціонерів такого ІСІ.

По-третє, КІФ ліквідується, якщо проспект емісії акцій фонду, випущених з метою спільного інвестування, не зареєстровано протягом року з дати включення до реєстру ІСІ. КІФ – суб'єкт господарювання, для якого діяльність зі спільного інвестування є виключним видом господарської діяльності. Така діяльність здійснюється шляхом емісії цінних паперів ІСІ. Відтак, без здійснення КІФ випуску акцій з метою спільного інвестування, КІФ не зможе здійснювати ГДСІ. З метою захисту прав та інтересів акціонерів КІФ, законодавством встановлюються обмеження строку, протягом якого КІФ повинен випустити акції з метою спільного інвестування. Так, згідно із п.1 розділу III Положення про порядок реєстрації випуску акцій корпоративного інвестиційного фонду, протягом року з дати включення КІФ до ЄДРІСІ КУА реєструє в НКЦПФР випуск акцій, що здійснюється з метою спільного інвестування, та проспект емісії цих акцій [7]. У разі невиконання такого обов'язку КІФ підлягає ліквідації.

По-четверте, КІФ припиняється як суб'єкт права шляхом ліквідації і в інших випадках, передбачених законами України. Чинним законодавством передбачено цілий ряд випадків, які

можуть бути підставою для ліквідації КІФ, а також КУА, створеного у формі акціонерного товариства. До них відносяться:

- рішення НКЦПФР про відмову в реєстрації звіту про результати закритого (приватного) розміщення акцій, що випускаються при створенні акціонерного товариства (ч.5 ст.9 Закону України «Про акціонерні товариства»);
- зменшення акціонерним товариством статутного капіталу нижче встановленого законом розміру (ч.4 ст.16 Закону України «Про акціонерні товариства»);
- рішення загальних зборів про добровільну ліквідацію, що приймається у зв'язку із закінченням строку, на який товариство створювалося, або після досягнення мети, з якою воно створювалося (ч.1 ст.88 Закону України «Про акціонерні товариства»).

За наявності відповідних підстав, рішення про ліквідацію КІФ може прийматися загальними зборами акціонерів фонду, судом, а у випадках, передбачених статтею 20 Закону «Про ІСІ», НКЦПФР. Зокрема, НКЦПФР може порушувати в судовому порядку питання про ліквідацію корпоративного інвестиційного фонду у разі, якщо:

- КІФ провадить свою діяльність без реєстрації в ЄДРІСІ;
- КІФ провадить діяльність, заборонену законом.

Процедура ліквідації КІФ та розрахунки з його акціонерами при ліквідації, послідовність дій та організаційних заходів, які необхідно здійснити для підготовки та проведення ліквідації КІФ, визначаються нормами Закону «Про ІСІ», Закону України «Про акціонерні товариства», Положення про порядок припинення корпоративного інвестиційного фонду та розрахунків з його акціонерами при ліквідації, затвердженого рішенням ДКЦПФР від 20.08.2010 р., Положення про порядок скасування реєстрації випуску (випусків) акцій корпоративного інвестиційного фонду, затвердженого рішенням ДКЦПФР від 30.05.2005 р. та інших нормативно-правових актів.

Разом з тим, з 1 січня 2014 року процедура припинення КІФ зазнає істотних змін у зв'язку з втратою чинності Законом про ІСІ і набрання чинності новим Законом України «Про інститути спільного інвестування» від 05.07.2012 р. Зокрема, згідно із ч.2 ст.3 нового Закону України «Про інститути спільного інвестування», законодавство про акціонерні товариства не застосовується до регулювання діяльності корпоративних фондів. Відтак, порядок припинення корпоративного фонду визначатиметься, насамперед, ст.39 даного нормативного акту та розробленими на її основі підзаконними нормативно-правовими актами.

Крім того, ч.1 ст.39 нового Закону України «Про інститути спільного інвестування» передбачається, що корпоративний фонд припиняється виключно шляхом ліквідації. А, згідно із ч.3 ст.8 цього ж нормативного акту, встановлюється, що злиття, поділ, виокремлення, приєднання чи перетворення корпоративного фонду забороняється. Даною нормою також забороняється виділ з корпоративного фонду іншої юридичної особи та приєднання до корпоративного фонду іншої юридичної особи.

Отже, на відміну від норм діючого Закону «Про ІСІ», припинення корпоративних фондів, згідно з новим Законом України «Про інститути спільного інвестування», відбуватиметься виключно шляхом ліквідації.

Припинення суб'єкта ГДСІ може бути добровільним або примусовим. При добровільному припиненні має місце заявне провадження, ініційоване вищим органом управління такого суб'єкта господарювання, яке здійснюється в межах процедури ліквідації або реорганізації, передбаченої ГК України. При примусовому припиненні має місце втручальне провадження, ініційоване адміністративним органом (наприклад, НКЦПФР) або рішенням адміністративного суду в порядку, передбаченому Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців». Документом, що підтверджує факт припинення суб'єкта підприємницької діяльності (і при добровільній, і при примусовій ліквідації), є адміністративний акт, прийнятий державним реєстратором, виражений у формі запису про припинення, внесеного в Єдиний державний реєстр юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців України [8, 102].

ГДСІ КІФ чи КУА може припинитися і до прийняття рішення про припинення. У таких випадках припинення ГДСІ може бути причиною, наприклад, для прийняття рішення про добровільну ліквідацію. Отже, припинення ГДСІ може бути не лише наслідком прийняття рішення про припинення, а й підставою для ухвалення такого рішення.

Підтримуємо позицію тих науковців, які вважають, що прийняття рішення про ліквідацію суб'єкта господарювання (в т.ч. і суб'єкта ГДСІ) має своїм наслідком припинення господарської діяльності (якщо вона не була припинена раніше, до рішення), яке може наставати відразу або ж припинятися поступово. В останньому випадку, згідно із ч.8 ст.20 Закону «Про ІСІ», з моменту прийняття рішення про ліквідацію КІФ, йому забороняється розміщувати свої акції.

З набранням чинності Закону України «Про інститути спільного інвестування», зазнає певних змін і порядок припинення ГДСІ КУА, що здійснює управління активами ПІФ. На відміну від норм діючого Закону «Про ІСІ», припинення пайового фонду, згідно з новим Законом України «Про інститути спільного інвестування», відбуватиметься виключно шляхом ліквідації фонду.

Отже, з моменту набрання з 1 січня 2014 року чинності новим Законом України «Про інститути спільного інвестування», суб'єкти ГДСІ будуть позбавлені можливості акумулювати активи ІСІ шляхом реорганізації корпоративних чи пайових фондів через злиття та приєднання, внаслідок чого будуть обмежуватися їх можливості щодо участі у великих проектах, у т.ч. й шляхом виходу на провідні фондові біржі.

Такий підхід законодавця щодо встановлення єдиного способу припинення корпоративних та пайових фондів (тільки шляхом ліквідації) суперечить загальноприйнятій у Європейському Союзі практиці. Зокрема, норми нового Закону України «Про інститути спільного інвестування», якими забороняється реорганізація пайових та корпоративних фондів, суперечать Директиві 2009/65/ЄС «Про узгодження законів, підзаконних та адміністративних положень, що стосуються підприємств колективного інвестування в цінні папери, що підлягають обігу» (UCITS) від 13 липня 2009 року [9]. Цією Директивою чітко прописано механізм об'єднання активів шляхом транскордонного злиття фондів UCITS, незалежно від їх організаційно-правової форми або створення залежних структур (master-feeder structures).

У зв'язку з цим, пропонуємо внести відповідні зміни до нового Закону України «Про інститути спільного інвестування», якими слід передбачити можливість реорганізації ІСІ шляхом злиття та приєднання. При цьому, з метою захисту інтересів інвесторів, пропонується у даному законодавчому акті передбачити, що прийняття рішення про реорганізацію ІСІ шляхом злиття або приєднання допускається за умови згоди всіх учасників (акціонерів) ІСІ, які беруть участь у реорганізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зубатенко О.М. Припинення суб'єктів господарювання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / О.М. Зубатенко. – Донецьк, 2008. – 20 с.
2. Щербина В.С. Суб'єкти господарського права: монографія / В.С. Щербина. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 264 с.
3. Повар П.О. Поняття ліквідації підприємства / П.О. Повар // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2009. – № 1 (87) – С. 135-144.
4. Про затвердження Положення про порядок припинення корпоративного інвестиційного фонду та розрахунків з його акціонерами при ліквідації: Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 20.08.2010 № 1324 // Відомості ДКЦПФР. – 2010. – № 207. – Ст. 11.
5. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди): Закон України від 15.03.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – № 21. – Ст. 103.
6. Про затвердження Ліцензійних умов провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) – діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльності з управління активами): Рішення Національної комісії з цінних

- паперів та фондового ринку від 23 серпня 2013 р. № 1281 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 76. – Ст. 2835.
7. Про затвердження Положення про порядок реєстрації випуску акцій корпоративного інвестиційного фонду: Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 21.12.2006 р. № 1585 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 5. – Ст. 187.
  8. Галіцина Н.В. Припинення суб'єктів господарювання як адміністративна процедура / Н.В. Галіцина // Збірник наукових праць. Серія «Юридичні науки». – 3.: Запорізький національний університет. – 2010. – № 4. – С. 98-102.
  9. Про узгодження законів, підзаконних та адміністративних положень, що стосуються підприємств колективного інвестування в цінні папери, що підлягають обігу: Директива Європейського Парламенту та Ради 2009/65/ЄС (UCITS) від 13 липня 2009 року // ОJ. – 2009. – L 302. – Р. 32-96.

УДК 349.414: 332.3: 347.233 (477)

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕМФІТЕВЗИСУ І СУПЕРФІЦІЮ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Бондарчук Н.В., к.ю.н., доцент
Ковальська Я.В., студентка

Житомирський національний агроекологічний університет

Стаття присвячена проблемам правового регулювання права користування чужою земельною ділянкою (емфітевзис, суперфіцій). Досліджується правова природа права користування чужою земельною ділянкою, пропонуються шляхи вдосконалення.

Ключові слова: земельна ділянка, власник земельної ділянки, землекористувач, емфітевзис, суперфіцій.

Бондарчук Н.В., Ковальская Я.В. ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ЭМФИТЕВЗИСА И СУПЕРФИЦИИ ПО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ УКРАИНЫ / Житомирский национальный агроекологический университет, Украина

Статья посвящена проблемам правового регулирования права пользования чужим земельным участком (эмфитевзис, суперфиций). Исследуется правовая природа права пользования чужим земельным участком, предлагаются пути совершенствования.

Ключевые слова: земельный участок, собственник земельного участка, землепользователь, эмфитевзис, суперфиций.

Bondarchuk N.V., Kowalska Y.V. LEGAL ISSUES EMPHYTEUSIS AND SUPERFICIES BY THE LEGISLATION OF UKRAINE / Zhytomyr national agroecological university, Ukraine

This article is devoted to the problems of legal regulation of the right to use someone else's land (emphyteusis, superficies), suggests ways to improve.

The Ukrainian legislation provides for the right to use someone else's land for agricultural purposes (emphyteusis) and the right to use someone else's land for development (superficies). By resorting emphyteusis arge landowners who themselves are unable to handle their land, but do not want to get rid of ownership of it.

According to the legislation of Ukraine emphyteusis - a personal easement land, which is to the person to whom it is installed, the ownership and use someone else's land for agricultural purposes. The object can be a emphyteusis agricultural land. In accordance with the legislation of Ukraine the right to use someone else's land for agricultural purposes is set by the agreement between the land owner and the person who wishes to use this land.

The right to use someone else's land for agricultural purposes (emphyteusis) may be alienated and transferred in the order of succession. The term of the agreement on the right to use someone else's land for agricultural purposes is set by the parties and fixed in the contract . As parties to the contract having mutual rights and obligations that are fixed in the contract. The current legislation of Ukraine does not regulate all aspects of establishing perpetual lease and use.